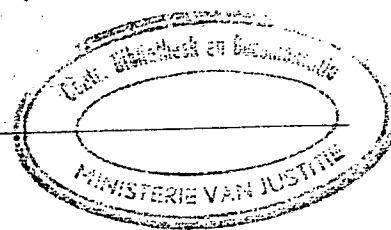

12 21.

W
C
D
C

Politiesepts in Jeugdzaken

Rotterdam 1985

Ministerie van
Justitie

1986

Els Barendse-Hoornweg

m.m.v.

Ad van Loon

01 2872814 14 24 801

'Politieepots in Jeugdzaken'

Rotterdam 1985

WODC

Els Barendse-Hoornweg

m.m.v.

Ad van Loon

augustus 1986

01 / 29 / 2014 14:34 002

Inhoud

1. Inleiding
2. Doelstellingen van een puntensysteem
3. Het gebruik van puntenlijsten bij de jeugdpolitie in de regio Rotterdam
4. Beschrijving van de gegevens uit de evaluatieperiode oktober-december 1985
5. Het jaarverslag van de Rotterdamse Jeugdpolitie 1985
6. Werkelijke afdoening en afdoening met het puntensysteem, een vergelijking
7. Conclusies en opmerkingen

Bijlagen: puntenlijstje
tabellen

1. Inleiding

Zowel in het buitenland als in Nederland is nogal wat onderzoek verricht naar de criteria die de politie in de praktijk hanteert bij de beslissing proces-verbaal op te maken, dan wel te seponeren wanneer zij een strafbaar feit heeft geconstateerd en opgehelderd. Aangetoond werd dat overwegingen die samenhangen met de aard en de ernst van het strafbare feit de belangrijkste factoren zijn die deze beslissing bepalen. Daarnaast zijn evenwel nog een aantal andere -meer aan de persoon vande dader gebonden- factoren van belang zoals leeftijd, geslacht, sociale klasse en etniciteit.

Een tweede gegeven is dat er in het algemeen verschillen bestaan in afdoeningsbeleid tussen politiekorpsen. Zeer specifiek onderzoek bij de jeugdpolitie laat bijvoorbeeld zien dat er twee trends onderscheiden kunnen worden. In sommige korpsen wordt een justitiële benadering voorgestaan, dat wil zeggen de beslissing wordt vooral bepaald door factoren die nauw samenhangen met het gepleegde feit. Andere korpsen hebben een meer welzijnsgerichte oriëntatie waarbij achtergrondfactoren en hulpverleningsmotieven een sterkere rol in het beslissingsproces spelen.

Dat deze onderzoekresultaten de algemene discussie over de discretionaire bevoegdheden van de politie wat hebben aangescherpt moge duidelijk zijn. Belangrijker is echter dat zij de noodzaak hebben aangetoond tot het gebruik van sturingsmethodieken teneinde vooral de rechtsgelijkheid te waarborgen. Daar komt nog bij dat, tegen de achtergrond van een zeer sterk gegroeide criminaliteit en de beperkte verwerkingscapaciteit van het justitiële apparaat een selectief afhandelingsbeleid onafwendbaar is geworden.

1. Zie voor een uitgebreide beschrijving van onderzoekresultaten: Jeugdpolitie, Justitiële Verkenningen, nr. 5, 1986.

2. Doelstellingen van een puntensysteem

Recent ontwikkelde sturingsmethodieken in bovengenoemde zin zijn de zogenaamde prioriteiten-, indicatie-, of puntenlijsten die gehanteerd kunnen worden op bepaalde beslissingsmomenten in het justitiële proces. Hoewel er enige variatie is, komen de drie systemen in principe op hetzelfde neer. Aan de hand van een formulier met een aantal voorgestructureerde criteria wordt een zaak beoordeeld op een aansluitend te nemen stap in het justitiële proces.

Twee van dergelijke methodieken die binnen het OM ingang hebben gevonden zijn de prioriteitenlijsten bij de tenuitvoerlegging van de voorlopige hechtenis en de sepotindicatielijsten die gebruikt worden in een aantal arrondissementen. Ook bij de politie, vooral de jeugdpolitie, zijn of worden in samenspraak met het OM sturingsmethodieken ontwikkeld, uitgaande van de hoofddoelstellingen: structurering, standaardisering en het nastreven van een zo groot mogelijk rechtsgelijkheid. Maar ook andere doelstellingen zouden moeten worden nagestreefd. In de notitie 'Sepotbeleid in Jeugdzaken' worden namelijk als bepalende factoren voor de kwaliteit van de strafrechtelijke beslissing genoemd: de juridische juistheid, de maatschappelijke betekenis, het effect op het gedrag en de snelheid waarmee de beslissing wordt genomen.²

3. Het gebruik van puntenlijsten bij de jeugdpolitie in de regio Rotterdam

Door een werkgroep bestaande uit medewerkers van het OM en van gemeente- en rijkspolitie in de regio Rotterdam is ongeveer twee jaar geleden een

puntenlijst samengesteld die voor de politie als richtlijn zou moeten dienen bij haar beslissing om in geval van jeugdzaken wel of geen proces-verbaal op te maken. In de praktijk zou deze lijst als volgt dienen te werken. Op negen beoordelingsfactoren kan per factor een aantal punten gescoord worden. Bij het bereiken van 16 punten is een proces-verbaal geïndiceerd, bij een lagere score een politiesept en bij een score rondom de 'grenswaarde' (13-18 punten) is er sprake van enige vrije beleids/beslissingsruimte voor een rechercheur, zo nodig in overleg met de officier van justitie. Op vier van de negen factoren kan in bepaalde gevallen 'pv' gescoord worden; dat betekent dat ongeacht het puntentotaal een proces-verbaal wordt opgemaakt. De puntenlijst bevat een combinatie van delictsfactoren en factoren gebonden aan de persoon van de dader. Verhoudingsgewijs zijn de delictsfactoren in het onderhavige geval duidelijk in de meerderheid.³

De werkgroep nam vervolgens contact op met het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie met het verzoek te assisteren bij de evaluatie van het puntensysteem voor het politie-sepotbeleid.

Nadat de puntenlijsten enkele maanden waren gebruikt zou het nieuwe systeem worden geëvalueerd. Daarbij moesten de volgende twee vragen - de ene meer kwantitatief, de ander meer kwalitatief van aard - beantwoord worden:

- a) is er een verschuiving te zien in het aantal pv's/politiesepts na de invoering van het puntensysteem?
- b) is het werken met deze puntenlijst zinvol binnen het strafrechtelijk systeem?

3. In de bijlage is een puntenlijst opgenomen.

2. 'Sepotbeleid in Jeugdzaken', Schilt, Stroetinga, Van der Hoeven, 1984.

Met de korpsen/de groepen werd de afspraak gemaakt dat, na de interne afwikkeling van de zaken, de puntenlijsten zouden worden toegestuurd aan het WODC. Na afloop van een eerste evaluatieperiode bleek echter dat nog geen 40% van de te verwachten aantallen waren ingestuurd. Dat heeft ertoe geleid dat een tweede evaluatieperiode werd vastgesteld waarin nogmaals getracht zou worden de proef geschikt te doen zijn voor een verantwoorde evaluatie. Voor de evaluatie bleken uiteindelijk alleen de formulieren van het Rotterdamse korps (Rechter Maasoever- RMO en Linker Maasoever - LMO) geschikt. Niet alleen omdat van dat korps voldoende aantallen binnen kwamen, maar ook omdat van Rotterdam vergelijkbare afdoeningsgegevens over een tweetal eerdere perioden bij het WODC aanwezig waren. Dat laatste maakte een vergelijking tussen de periode vóór en na de invoering van de puntenlijsten mogelijk.

In de evaluatieperiode van oktober t/m december 1985 werden 679 puntenlijsten uit Rotterdam ingestuurd, 492 van de RMO en 187 van de LMO. In totaal zou dit ongeveer een kwart moeten vormen van het totaal in 1985 door de jeugdpolitie afgehandelde zaken. Volgens het intussen verschenen jaarverslag van de Rotterdamse Jeugdpolitie over 1985 waren in het totaal 3603 zaken door de JP afgedaan. Het WODC beschikte met deze 679 lijstjes dus minimaal over 75% van de circa 900 lijstjes die we ruwweg in drie maanden konden verwachten (85% van de RMO-zaken en 58% van de LMO-zaken). Het is moeilijk na te gaan welk deel gemist werd. Daartoe zou een geheel ander, uitgebreid dossieronderzoek moeten worden opgezet. De 679 puntenlijstjes uit Rotterdam zijn automatisch verwerkt.

4. Beschrijving van de gegevens uit de evaluatieperiode oktober-december

In 156 gevallen werd een proces-verbaal opgemaakt, dat betekent een pv-percentage van 23. Dat is weliswaar minder dan de 28% die in het jaarverslag 1985 genoemd wordt, maar het verschil van 5% kan gedeeltelijk verklaard worden door het feit dat een vierde van de zaken niet in het bestand was opgenomen en omdat sommige rechercheurs de 'sepot'lijsten niet opmaakten indien het volstrekt duidelijk was dat een pv zou volgen.

De leeftijd speelde zoals te verwachten was een belangrijke rol bij beslissing tot proces-verbaal: het percentage pv's nam toe van 7,5 bij de 12-13-jarigen tot 53 bij de 16-17-jarigen. Uit een eerder WODC-onderzoek is gebleken dat leeftijd sterk samenhangt met justitieel ingrijpen onafhankelijk van geslacht, etnische achtergrond en andere sociale condities.

De houding van de jongere zelf en van diens verzorgers was in 91, respectievelijk 96% van de gevallen coöperatief. Dit nam niet weg dat ongeveer 21% van deze groep een proces-verbaal kreeg. De betrekkelijk kleine groep jongeren die zich negatief opstelde kreeg in 45% van de gevallen een pv. Bij een negatieve houding van de ouders of verzorgers was dit percentage zelfs 61.

De recidive-score vormde, zoals te verwachten, een belangrijke factor in de pv-beslissing. Bij 10% van de first-offenders werd een proces-verbaal opgemaakt. Dit percentage liep op via 23 en 71 naar 98% bij eenmaal, tweemaal en drie of meer malen recidive. Deze 98% zou eigenlijk 100% moeten zijn omdat bij 3x of meer malen recidive zonder meer pv opgemaakt moest worden. Het betrof hier echter één zeer speciaal geval.

De ernst van het feit die op de puntenlijst o.a. wordt geïndiceerd door een verwijzing naar art. 57, 67, 67a Sv om vast te stellen of al dan niet inverzekeringstelling of voorlopige hechtenis mogelijk is, blijkt in zeer beperkt mate invloed te

5. Junger-Tas, J., M. Junger en E. Barendse-Hoornweg. Jeugddelinquentie II; de invloed van justitieel ingrijpen. 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1985. WODC, 63.

hebben op de pv-beslissing. In 79% van de 593 (-84% van het totaal) gevallen waarbij in verzekeringstelling had kunnen volgen werd geseponeerd. Wanneer er mogelijk sprake was van voorlopige hechtenis werd altijd pv opgesteld.

De waarde van de goederen bij vermogensdelicten blijkt grote invloed te hebben op de pv-beslissing. Bij scores van 1, 3, 4, 6 en 9 (gerelateerd aan de oplopende financiële waarde) is het pv-percentage achtereenvolgens 10, 16, 42, 69 en 97.

Het aantal afzonderlijke feiten dat bij een contact ter kennis van de politie kwam leidde bij 1, 2 en 3 feiten tot pv-percentages van 20, 27 en 44. Bij 4 of meer feiten werd zonder meer een proces-verbaal opgemaakt.

Van financieel nadeel voor het slachtoffer, bestaande uit de componenten 'waarde goederen' en 'schade', was in 78% van de zaken geen sprake, ofwel de schade was reeds geregeld. Van deze 548 zaken werd 16% afgedaan met een proces-verbaal.

Bij een oplopend schadebedrag met scores 1, 3, 5, 7 en 9 was het pv-percentage resp. 22, 35, 71, 80 en 100. Bij de hoogste score (9) volgde weliswaar niet automatisch een pv, maar kennelijk is hier het aantal toegekende punten zo hoog dat er weinig voor nodig is het voor een pv benodigde puntentotaal te bereiken.

Fysiek of psychisch leed kwam slechts in 4,5% van de gevallen voor. Bij ernstig leed (17 zaken) werd automatisch pv opgesteld en ook de helft van de zaken waarin van minder ernstig leed sprake was werd afgedaan met een proces-verbaal.

Etniciteit

281 jongeren uit het bestand waren van niet-Nederlandse afkomst en 423 waren Nederlander (van drie personen ontbrak dit gegeven). De pv-percentages van beide groepen waren gelijk nl. 23%. Wanneer de niet-Nederlanders werden uitgesplitst naar nationaliteit (Surinamers, An-

tillianen, Turken, Marokkanen en Overige Allochtonen) waren er slechts kleine verschillen in pv-percentages.

5 Het jaarverslag van de Rotterdamse Jeugdpolitie 1985.

Het aantal pv's vormt volgens het jaarverslag in 1985 28% van het totale aantal zaken. Dit betekent een opmerkelijke daling ten opzichte van 1984 en 1983 toen het pv-percentage respectievelijk 33 en 44% was. In beide jaren was er sprake van een betrekkelijk groot verschil in pv-percentage tussen rechter- en linker maasoever; in 1984 RMO 38% en LMO 27% en in 1983 RMO 51% en LMO 35%. In 1985 is dit verschil verdwenen nl. RMO 27% pv en LMO 28%. Er is dus sprake van een daling van 11% in het aantal pv's tegen strafrechtelijk minderjarige bij het bureau RMO, volgens de cijfers uit het jaarverslag over 1985.

Een tweede vermeldenswaardig feit is dat het totaal aantal jongeren dat met de jeugdpolitie in aanraking kwam in 1985 met bijna 10% is gedaald ten opzichte van 1984 en de stijgende trend die in 1984 nog te zien viel (3% stijging ten opzichte van 1983) daarmee is omgebogen. Deze daling moet volledig worden toegeschreven aan de LMO-zaken, nl. een afname van 20% tegenover 1984; RMO toonde een stijging van 1%.

Er wordt in het jaarverslag geen verklaring gegeven voor deze toch zeer aanzienlijke afname van het aantal zaken van de LMO. Een mogelijke oorzaak is een toename van het aantal informele politiesepts. In eerder WODC-onderzoek werd gevonden dat bij zeer strikte richtlijnen van OM en/of politieleiding toch door de rechercheurs een weg wordt gezocht (en gevonden) om een eigen vrije beleidsruimte te realiseren bijvoorbeeld door relatief lichte zaken informeel af te doen en op die manier buiten de officiële registratie te houden. Ook in een gesprek met een medewerker van het bureau LMO werd duidelijk dat de afname van het aantal zaken in ieder geval voor een deel verklaard kan worden doordat de geüniformeerde dienst steeds meer bevoegdheden krijgt om de minder belangrijke zaken af te doen door middel van schaderegeling of reprimande zonder tussenkomst van de

Jeugdpolitie. Dit wordt lang niet altijd telefonisch gemeld bij de Jeugdpolitie en komt dan ook niet in de dagrapporten en dus ook niet in het jaarverslag terecht.

6. Werkelijke afdoening en afdoening met het puntensysteem, een vergelijking.

Zoals al eerder werd opgemerkt werden bij de evaluatie van de puntenlijsten ook onderzoekresultaten gebruikt uit twee eerdere onderzoeken bij de jeugdpolitie in Rotterdam nl. een observatieonderzoek uit 1982 van Van Loon en een onderzoek naar politiecontacten uit 1983 en 1984 van Van der Hoeven (RMO).

De pv-percentages uit deze twee onderzoeken, uit de jaarverslagen Jeugdpolitie Rotterdam 1984 en 1985 en uit het evaluatie-onderzoek 'PV-lijstjes' zijn weergegeven in tabel 1.

tabel 1

PV-percentages

<u>observatie</u> <u>onderzoek</u> 1982	<u>observatie</u> <u>onderzoek</u> 1983-1984	<u>jaarverslag</u> <u>JP RMO</u> 1983-1984 (gemiddeld)	<u>jaarverslag</u> <u>JP</u> 1985	<u>evaluatie</u> <u>onderzoek</u> punten- lijsten 1985
45	46	44,5	27	23

De pv-percentages uit de beide observatie-onderzoeken zijn vrijwel identiek aan het pv-percentage uit het jaarverslag van de Jeugdpolitie (RMO) uit '83-'84. De observatie-onderzoeken geven dus een representatief beeld van de in die jaren bij de Rotterdamse jeugdpolitie binnengekomen en afgedane zaken, alsmede de soort afdoening.

Het pv-percentage uit het evaluatie-onderzoek '85 ligt iets lager dan dat uit het jaarverslag '85. Dit houdt vrijwel zeker verband met het feit dat

slechts een deel van de zaken uit 1985, namelijk 75% bij het evaluatieonderzoek betrokken is.

Tabel 2 geeft een overzicht van de afdoeningen in de observatie-onderzoeken uit 1982 en 1984 in werkelijkheid en de afdoeningen die er geweest zouden zijn wanneer in 1982 en 1984 met het puntensysteem gewerkt was.

tabel 2
werkelijke afdoening en afdoening volgens het puntensysteem over 1982 en 1984
(in %)

	1982		1984	
	werkelijk n=93	puntensyst. n=93	werkelijk n=62	puntensyst. n=62
sepot	55	49,5	55	54,5
proces- verbaal	45	50,5	45	45,5
	100	100	100	100

Geconstateerd kan worden dat het jaar 1984 in het geheel geen verschil in afdoening te zien geeft. Blijkbaar leidt het gebruik van het puntensysteem dus niet tot meer of minder processen-verbaal. In 1982 bestaat er weliswaar een verschil, maar dit is niet significant. Toch lijkt dit 'kleine verschil' niet zonder betekenis.

Zo blijkt bij 19,5% van de contacten uit 1982 de afdoening volgens het puntensysteem niet overeen te stemmen met de werkelijke afdoening. Deze afwijking betreft voornamelijk de contacten die in werkelijkheid zijn geseponneerd, terwijl volgens het puntensysteem een proces-verbaal is geïndiceerd. Anders gezegd: 28% van de contacten die volgens het puntensysteem in ieder geval dienden te worden geverbaliseerd (zij 'scoren' 18 of meer punten), werden in werkelijkheid geseponneerd. Voor de contacten uit 1984 ligt dit iets anders. Bij 13% van het totaal aantal contacten is er sprake van een verschil in afdoening. Hierbij lijkt 'slechts' 8% van de volgens het puntensysteem geïndiceerde 'zekere'

processen-verbaal in werkelijkheid te worden geseponneerd. Met andere woorden: de verschillen tussen werkelijk- en geïndiceerde afdoeningsvormen zijn voor de contacten uit 1984 kleiner dan voor de contacten uit 1982.

Inhoudelijk gezien geeft dit aanleiding tot een enige speculatieve opmerkingen. Wellicht is het puntensysteem een afspiegeling van het in 1984 heersende, i.c. veranderende, afdoeningsbeleid van de Jeugdpolitie. Dit is immers het jaar waarin het puntensysteem is ontwikkeld. Om deze reden vinden we ook geen verschil ten aanzien van de contacten die in 1983/1984 zijn geobserveerd, terwijl dit in lichte mate wel het geval is voor de contacten uit 1982. Dit suggereert dat het puntensysteem sterk gebonden zou zijn aan het afdoeningsbeleid van Rotterdam zoals dat op een bepaald moment geldt.

Het pv-percentage in 1985 (27%) is beduidend lager dan dat in 1984 (45%) ook wanneer we op de gegevens van 1984 de puntenlijst toepassen (45,5%). We hebben de factoren van het puntensysteem voor 1982, 1983/1984 en 1985 met elkaar vergeleken en komen tot de volgende resultaten:

- De leeftijd van de jeugdige delinquenten in het evaluatie-onderzoek 1985 is lager dan in de twee andere onderzoeken. Het percentage 12-13 jarigen is in 1985 24% (in 1982 en 1983/1984 resp. 13% en 18%). Dit leidt tot een lager puntentotaal en dus meer septs.
- De houding van de jongere en zijn verzorgers was in alle onderzoeken voor 90% positief.
- De recidive-cijfers waren in 1985 lager dan in de overige jaren en moeten dus tot minder pv's hebben geleid. Het percentage first offers was in alle drie de onderzoeken 60 à 70%, maar het percentage ernstiger

6. Zie voor tabellen bijlage 2.

recidivisten (3 of meer vroegere delicten) was in 1983-1984 25% en in 1985 slechts 9%. Dit zou in 1983-1984 dus in 25% van de zaken zonder meer tot een pv geleid hebben, wanneer toen met de puntenlijst gewerkt zou zijn. In werkelijkheid zal dit percentage hiervan niet veel afwijken, aangezien het afdoeningsbeleid uit 1984 de basis vormde voor de puntenlijst.

- De mogelijkheid tot inverzekeringstelling bestond in 88 tot 95% van de zaken in alle drie de onderzoeken. In de jaren 1982 en 1983-1984 was de mogelijkheid tot voorlopige hechtenis vaker aanwezig dan in 1985 namelijk respectievelijk in 14 en 19% van de zaken. In 1985 was dit slechts 4%. Dit leidde tot een veel lager aantal pv's; immers, op de mogelijkheid tot voorlopige hechtenis volgt automatisch een pv.
- Het aantal afzonderlijke feiten was in 1985 in 89% van de zaken slechts één. In de beide andere onderzoeken was in 73 resp. 78% van de zaken sprake van één feit en in 11 resp. 18% van twee feiten: de puntenscore viel hierdoor hoger uit.
- Fysiek en psychisch leed kwam in 96% van de gevallen in alledrie de onderzoeken niet voor.

Uit deze vergelijkingen concluderen we dat het lagere pv-percentage in 1985 vooral te verklaren is uit een ander 'aanbod' van misdrijven en verdachten. De indruk is dat in 1985 niet alleen minder delicten van jongeren door de politie geregistreerd worden, maar ook dat de jeugdige delinquenten jonger waren, minder recidive vertoonden, minder vaak in voorlopige hechtenis gesteld konden worden en minder feiten per politiecontact hadden. Dit alles heeft geleid tot een lager aantal processen-verbaal.

7. Conclusies en opmerkingen

Zoals in het vorige hoofdstuk te zien was is de puntenlijst een redelijk bruikbaar instrument gebleken ter stroomlijning van de pv-beslissing in Rotterdam. De beide evaluatievragen zullen we in dit hoofdstuk beantwoorden.

Is er een verschuiving te zien in het aantal politiesepts na de invoering van het puntensysteem?

Onderstaande tabel geeft een overzichtje van de pv-percentages van 1983 t/m 1985.

	Rotterdam totaal	RMO	LMO
pv-percentage '83	44	51	35
pv-percentage '84	33	38	27
pv-percentage '85	28	27	28

Bron: Jaarverslag JZP R'dam 1985.

Er is in ieder geval in 1985 een verschuiving te zien in de percentages processen-verbaal en politiesepts na de invoering van het puntensysteem voor Rotterdam als geheel en voor de RMO in het bijzonder. Deze dalende trend was echter ook al aanwezig vóór de invoering van de puntenlijst en kan dus zowel door een verandering in het beleid als door een verandering in het type binnengekomen zaken veroorzaakt zijn.

De bevordering van de rechtsgelijkheid lijkt wel gerealiseerd te zijn sinds de invoering van de puntenlijstjes. Waar in '83 en '84 nog aanmerkelijke verschillen geconstateerd kunnen worden tussen RMO en LMO, namelijk in '83: 51 resp. 35% en in '84: 38 resp. 27% pv, blijken deze in '85 te zijn afgevlakt namelijk 27 en 28% processen-verbaal. Aangezien in de aard van de binnengekomen zaken verschillen waren t.o.v.: 1984 moet de daling in het pv-percentage in ieder geval voor een deel daaraan worden toegeschreven.

Hierdoor kan dus de eerste evaluatievraag deels positief worden beantwoord: er is een stijging te zien in het aantal politiesepts na de invoering van het puntensysteem, maar alleen bij het bureau RMO en wel in de richting van het sepotpercentage dat al in 1984 te zien was bij het

bureau LMO.

De tweede evaluatievraag luidde:

Is het werken met puntenlijsten zinvol binnen het strafrechtelijk systeem?

De vergelijking van de resultaten uit de evaluatieperiode met die van de WODC-bestanden uit '82 en '83 - '84 heeft duidelijk gemaakt dat de factoren van het puntenlijstje goed aansluiten bij de dagelijkse praktijk in voorgaande jaren.

Het puntensysteem is een afspiegeling van de afdoeningspraktijk van de Rotterdamse jeugdpolitie in de jaren 1983/1984. Dit houdt tevens de beperking van het systeem in en geeft aan dat bij landelijke toepassing van de puntenlijst problemen zouden kunnen optreden.

Een andere meer algemene vraag die verband houdt met de tweede evaluatievraag is: Wat is precies de doelstelling van het puntensysteem? Is naast een adequate justitiële reactie ook speciale preventie een van de na te streven doeleinden?

Blijkens de 'Notitie Sepotbeleid in Jeugdzaken' wordt ook 'effect op het gedrag' als uitgangspunt bij het ontwerpen van het lijstje genoemd. Speciale preventie, verbetering van het individuele gedrag, is dus ook een van de beoogde effecten van het gebruik van puntenlijsten.

Deze doelstelling kan met de puntenlijst in de huidige vorm niet bereikt worden omdat zij te weinig is toegespitst op gegevens over de persoon van de jongere. De persoonlijke gegevens die op het lijstje vermeld worden zijn dermate summier dat in de uiteindelijke beslissing deze gegevens niet of nauwelijks worden meegewogen.

Uit de deels positieve beantwoording van beide evaluatievragen kan dus niet geconcludeerd worden dat met deze puntenlijsten het ideale beleidsinstrument gevonden is. Zowel van de zijde van de politie, waar men problemen meldde over het praktische gebruik van de lijstjes, als van de kant van het WODC, waar men op grond van eerder onderzoek aanvullingen van de lijstjes zeer gewenst acht, zijn er diverse op- en aanmerkingen.

De belangrijkste bezwaren van de politie richten zich tegen:

- Het betrekkelijk lage puntentotaal, dus minder snel proces-verbaal, bij agressieve delicten. Vaak wordt dit door de politie als onrechtvaardig ervaren.
- De houding van jongeren en ouders wordt veelal zeer subjectief beoordeeld.
- Bij recidive is alleen sprake van een soortgelijk delict. Als er anderssoortige feiten bij de politie bekend zijn volgt geen puntentoe-kening.
- Bij groepsdelicten zou de politie liever één lijn trekken, onafhanke-lijk van de individuele verdachte.
- De politie zou bij twijfelgevallen (wél genoeg punten, maar zeer positieve houding) wat meer vrije beleidsruimte willen hebben.

N.B. Helaas werd op de lijstjes zelden aangegeven wat de reden was om een andere beslissing te nemen dan op grond van het puntentotaal te verwachten was. Voorzover dit wel werd gedaan was de reden voor sepot i.p.v. pv meestal: 'geen aangifte' of 'gelijke behandeling bij groepsdelict'.

De bezwaren van het WODC worden o. a. verwoord in het artikel van J. Junger-Tas: 'Taak en functie van de Jeugdpolitie' in Justitiële Verkenningen, nr. 5, juli 1985, en in een artikel van Van der Hoeven en Van Loon 'Seponeren en verbaliseren op grond van punten', juni 1985. Aangevuld met de eigen ervaringen bij de evaluatie van de Rotterdamse puntenlijst komen zij vooral hierop neer:

- Objectieve en subjectieve criteria worden op één lijn gesteld.
- De standaardisering op basis van dit puntensysteem is zeer sterk zaakgericht en telt soms dubbelop.
- Persoonlijke factoren of omstandigheden spelen een zeer geringe rol in de afdoeningsbeslissing. Het Rotterdamse 'model' kan dan ook gezien worden als een justitieel en niet als een hulpverleningsmodel.
- De lijstjes suggereren exactheid hetgeen een illusie is.

- Bij een sepotbeslissing maakt de politie een globale inschatting van de ontwikkelingskansen van de jongere. Hiervoor is meer nodig dan de inhoud van de huidige puntenlijsten.

Voorgesteld wordt dan ook de bestaande puntenlijst op zijn minst aan te vullen met een check-lijst van factoren waarvan bekend is dat ze met recidive samenhangen. Zo kan de rechercheur behalve de puntenlijst met delictgegevens ook deze check-lijst nalopen om een meer gefundeerde afweging en inschatting te maken van de mogelijke ontwikkeling van de jongere en zijn recidivekansen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze check-lijst niet moet worden opgevat als een predictie-instrument maar meer als een waarschijnlijkheidsmodel.

De elementen die op grond van onderzoek van belang zijn gebleken met betrekking tot recidive-kansen zijn o. a. leeftijd eerste delict (hoe jonger hoe meer risico van persistentie), verscheidenheid van delicten en pleegfrequentie, relatie van jongere met het gezin, controle van de ouders, functioneren op school (leerprestaties en sociaal gedrag), aard vrijetijdsgedrag en vriendenkring.

Deze aanvullende check-lijst zou door politie, Openbaar Ministerie en eventueel onderzoekers gezamenlijk verder moeten worden ontwikkeld. De kwaliteit van de sepotbeslissing zou er voorts bij gebaat zijn in een dergelijke check-lijst ook rekening te houden met het voorbijgaande karakter van jeugd delinquentie, de ontwikkelingsfase van de jongere en een aantal specifieke achtergrondfactoren.

7. In Den Haag is bij wijze van proef een dergelijke check-lijst opgesteld. De datum van invoering is nog onbekend.

Puntenlijst ten behoeve van Politiepot in Jeugdzaken

1. <u>t.a.v. De verdachte</u>		
1.1 <u>leeftijd</u>	12 of 13 jaar	: 1
	14 of 15 jaar	: 3
	16 of 17 jaar	: 5
<hr/>		
1.2 <u>houding</u>	coöperatief	: 0
	non-coöperatief	: 2
<hr/>		
1.3 <u>recidive (bij de politie)</u>	geen	: 0
(meest recent soortgelijk feit)	1 x	: 3
a. - geen eerder pv. - max. 1 jaar geleden gepleegd	2 x	: 6
b. - eerder pv. - max. 2 jaar geleden gepleegd	3 x of meer x	: -- pv
<hr/>		
1.4 <u>houding ouders/verzorgers</u>	positief/neutraal	: 0
	negatief	: 2
<hr/>		
2. <u>t.a.v. Het feit</u>		
2.1 <u>inverzekeringstelling mogelijk</u> (art. 67 Sv)	nee	: 0
	ja	: 4
<hr/>		
N.B. <u>indien voorlopige hechtenis mogelijk is</u> (art. 67 en 67a Sv)		
	volgt	: -- pv
<hr/>		
2.2 <u>waarde goederen</u> (vermogensdelicten, titels XXII t/m XXVI en XXX WvS)	----- tot f. 50,-	: 1
	f. 50,- tot f. 200,-	: 3
	f. 200,- tot f. 500,-	: 4
	f. 500,- tot f. 1000,-	: 6
	f. 1000,- of meer	: 9
<hr/>		
2.3 <u>aantal (afzonderlijke) feiten</u>	1	: 2
	2	: 5
	3	: 8
	4 of meer	: -- pv
<hr/>		
3. <u>t.a.v. Het slachtoffer</u>		
3.1 <u>financieel nadeel</u> (waarde goederen en evt. schade)	geen/geregeld	: 0
	----- tot f. 50,-	: 1
	f. 50,- tot f. 200,-	: 3
	f. 200,- tot f. 500,-	: 5
	f. 500,- tot f. 1000,-	: 7
	f. 1000,- of meer	: 9
<hr/>		
3.2 <u>fysiek of psychisch leed</u>	geen	: 0
	licht	: 5
	ernstig	: -- pv
<hr/>		
<u>De beslissing:</u>	tot 16 punten	: sepot
	16 of meer punten	: pv
	in de tabel 'pv'	: pv
N.B. 13 t/m 18 punten		: in dit 'grensgebied' kan (zodanig in overleg met de officier van justitie van de algemene regel worden afge- weken.

Bijlage 2

Tabellen behorend bij hoofdstuk 6. Vergelijking met toepassing van het puntensysteem van de observatie-onderzoeken uit 1982 en 1983/1984 met het evaluatie-onderzoek uit 1985.

Tabel 3. Leeftijd in 8

	12-13	14-15	16-17
obs. onderzoek 1982	18	48	34
obs. onderzoek 1983/1984	13	40	48
evaluatie onderzoek 1985	24	43	33

Tabel 4. Recidive in 8

	geen	1 x	2 x	>/ 3 x
obs. onderzoek 1982	58	23	6	13
obs. onderzoek 1983/1984	65	10	-	25
evaluatie onderzoek 1985	69	18	4	9

Tabel 5. Mogelijkheid in verzekeringstelling in 8

	nee	ja	voorl. hechte- nis mogelijk
obs. onderzoek 1982	6	81	14
obs. onderzoek 1983/1984	5	76	19
evaluatie onderzoek 1985	12	84	4

Tabel 6. Aantal feiten in 8

	1	2	3	>/ 4
obs. onderzoek 1982	73	11	2	14
obs. onderzoek 1983/1984	78	18	2	2
evaluatie onderzoek 1985	89	7	1	3